

DANMARKS NATIONALBANK

17. JUNI 2020 — NR. 6

Husholdningernes disponible indkomst understøttes af de økonomiske hjælpepakker til erhvervslivet

Mikkel Bess
Economist
ØKONOMI OG PENGEPOLITIK
mbes@nationalbanken.dk

Morten Werner
Senior Economist
ØKONOMI OG PENGEPOLITIK
mwe@nationalbanken.dk

Forfatterne er ansvarlige for synspunkter og konklusioner i dette memo. De afspejler ikke nødvendigvis Nationalbankens.

Husholdningernes disponible indkomst understøttes af de økonomiske hjælpepakker til erhvervslivet

- I forbindelse med konjunkturtilbagegang sikres husholdningernes indkomstgrundlag bl.a. af dagpenge og andre indkomstoverførsler. Under den delvise nedlukning af dansk økonomi forårsaget af covid19-udbruddet bidrager en række tilskudsordninger imidlertid også til at sikre husholdningernes indkomst
- Tilskudsordningerne er af midlertidig karakter og sigter mod at holde hånden under virksomheder og beskæftigelse under den delvise nedlukning af det danske samfund.
- For året 2020 under ét skønnes kompensationsordningerne med betydelig usikkerhed at kunne styrke den private beskæftigelse med 95.000 personer og husholdningernes disponible indkomst med op mod 15 mia. kr. i forhold til en situation uden hjælpepakker.

For at afbøde de økonomiske konsekvenser af covid19 har Folketinget siden den delvise nedlukning af det danske samfund den 11. marts 2020 iværksat en række økonomiske hjælpepakker rettet mod danske virksomheder. Pakkerne omfatter bl.a. midlertidige kompensations- og tilskudsordninger for ca. 100 mia. kr. og garantiordninger og udskydelser af betalingsfrister for ca. 300 mia. kr. Tiltagene sigter i høj grad mod at holde hånden under ramte virksomheder og fastholde beskæftigelsen. Derved undgås betydelige omkostninger til reetablering af virksomheder og jobmatch, når samfundet gradvist genåbnes. Samtidig styrkes muligheden for, at virksomhederne hurtigt kan genoptage produktionen.

Den økonomiske aktivitet under og efter krisen er imidlertid også afhængig af, at der er efterspørgsel efter producerede varer og tjenester. Efterspørgslen kan understøttes, hvis fald i husholdningernes disponible indkomster og usikkerhed om den fremtidige beskæftigelses-situation kan begrænses. Dette kan bidrage til, at bortfald af privat forbrug under nedlukningen begrænses og til, at husholdningerne relativt hurtigt kan øge forbruget i takt med genåbningen af samfundet.

Udviklingen i den disponible indkomst har derfor stor betydning for udviklingen i den private efterspørgsel efter krisen og således for, hvor lang den økonomiske genopretning kan blive. Dansk økonomi er karakteriseret ved relativt kraftige automatiske stabilisatorer, der bl.a. gennem dagpengesystemet sikrer husholdningernes indkomstgrundlag i forbindelse med beskæftigelsestab. I den aktuelle situation bidrager regeringens hjælpepakker imidlertid til at understøtte husholdningernes indkomster yderligere.

Hjælpepakkerne er med til at understøtte den disponible indkomst

Hjælpepakkerne understøtter husholdningernes disponible indkomst gennem flere kanaler. Dels indebærer tilskuds- og kompensationsordninger til virksomheder mv., at indkomsten i enkeltmandsvirksomheder holdes oppe. Dels understøtter hjælpepakkerne generelt virksomhedernes evne til at fastholde beskæftigelsen. Særligt er lønkompensationsordningen direkte rettet mod at fastholde beskæftigelse. Den midlertidige kompensationsordning for selvstændige og den midlertidige kompensation af virksomheders faste omkostninger retter sig mod en mere generel understøttelse af virksomhederne, hvilket ligeledes bidrager til at begrænse antallet af afskedigelser. Se boks 1 for en gennemgang af de væsentligste tilskudsordninger.

Ud over ordningerne gennemgået i boks 1 er der ligeledes gennemført en række yderligere kompensationsordninger og ordninger på sygedagpenge- og dagpengeområdet. Herudover er der stillet en række garantier for bl.a. pengeinstitutters nye udlån til små og mellemstore virksomheder, og der er gennemført tiltag med henblik på at understøtte likviditeten i virksomheder, bl.a. gennem fristforlængelser vedrørende virksomheders moms- og a-skattebetalinger. Suspension af anlægsloftet bidrager til, at kommuner og regioners investeringer kan øges i 2020. Endelig fremrykkes 12 mia. kr. fra aftalen om grøn reovering af almene boliger til 2020.

Regeringen og et flertal af Folketingets partier er 15. juni blevet enige om en bred aftale om genopretning af dansk økonomi og udfasning af hjælpepakker. Aftalen indebærer blandt andet udbetalinger af tre ugers indefrosne feriepenge, der øger husholdningernes disponible indkomster markant i efteråret 2020.

Beregningerne nedenfor vedrører alene kompensations- og tilskudsordninger.

Tilskudsordninger rettet mod virksomhederne

Boks 1

Ordningerne gælder som udgangspunkt fra 9. marts til 8. juli.

Trepartsaftale om lønkompensation

Regeringen og arbejdsmarkedets parter har indgået forlig om lønkompensation for ansatte på det private arbejdsmarked. Virksomheder, der står over for at skulle varsle afskedigelser af minimum 30 pct. af medarbejderstaben eller mere end 50 medarbejdere, kan søge om delvis kompensation for lønomkostninger. Kompensationen udgør 75 – 90 pct. af lønudgiften (dog maksimalt 30.000 kr. pr. måned) for medarbejdere, der i stedet for afskedigelse hjemsendes med fuld løn. Der kan aftales lønnedgang, inden medarbejderen indtræder i ordningen.

8. juni har mere end 235.000 personer været berørt af ordningen. Afsat udgiftsramme er 10,2 mia. kr. Der er 5. juni indgået aftale om forlængelse og udfasning frem til 29. august.

Kompensationsordning for selvstændige og freelancere

Små selvstændige, der har mere end 30 pct. nedgang i omsætningen som konsekvens af covid-19, kan kompenseres med 90 pct. af omsætningstab, dog maksimalt 23.000 kr. pr. måned for op til fire ejere. Ordningen gælder for selvstændige med maksimalt 25 ansatte.

8. juni ca. 60.000 personer modtaget kompensation under ordningen. Afsat udgiftsramme er 14,1 mia. kr. Der er 15. juni indgået aftale om forlængelse frem til 8. august.

Kompensation af virksomheders faste omkostninger

Virksomheder kan få godtgjort faste omkostninger, herunder husleje, renteudgifter og uopsigelige kontraktbundne udgifter ved en omsætningsnedgang på over 35 pct. Andelen af omkostninger, der kompenseres, udgør op til 80 pct. og følger omsætningsnedgangen. Virksomheder, der er omfattet af nedlukningen, og som ingen omsætning har, kan få dækket op til 100 pct. Der kan maksimalt udbetales 110 mio. kr. pr. virksomhed.

Medio maj var 3.596 ansøgninger godkendt. Afsat udgiftsramme er 65,3 mia. kr. Ordningen ophører 8. juli og erstattes af ny målrettet ordning i perioden 9. juli til 21. august, jf. aftale af 15. juni 2020.

Kilde: Finansministeriet.

Husholdningernes disponible indkomst
(Effekt af kompensationsordninger¹ i 2020, mia. kr.)

Tabel 1

	Disponibel indkomst		Restindkomst	Indkomst-overførsler	Skat	Øvrige	Beskæftigelse (1.000 pers.)
	Lønsum						
Lønkomensation	3,9	13,3	1,2	-7,8	-2,0	-0,8	39
Kompensationsordninger for virksomheder	11,0	21,7	7,5	-11,2	-5,7	-1,3	56
Samlet virkning	14,9	35,0	8,7	-19	-7,7	-2,1	95

¹⁾ Der er samlet indregnet kompensationsordninger til virksomheder for ca. 93 mia. kr.

Kilde: Egne beregninger på ADAM

Lønmodtagere, der fastholdes i beskæftigelse, bibeholder deres lønindkomst.¹ Var de berørte lønmodtagere i stedet blevet afskediget, kunne de have modtaget dagpenge, kontanthjælp eller en anden indkomsterstattende offentlig ydelse.

Dagpengesatsen udgør 90 pct. af lønindkomsten, dog maksimalt godt 19.000 kr. pr. måned, mens kontanthjælpssatsen udgør godt 15.000 kr. pr. måned for forsørgere, der er fyldt 30 år, og er lavere for de fleste andre grupper. Overgangen fra beskæftigelse til ledighed indebærer et indkomsttab. Regeringstiltagene, der understøtter beskæftigelsen, vil derfor også understøtte den disponible indkomst i husholdningerne mere end de automatiske stabilisatorer alene. Dermed vil tiltagene isoleret set også holde hånden under det private forbrug.

Hjælpepakkerne kan styrke husholdningernes disponible indkomst med op mod 15 mia. kr. i 2020

Mens det er givet, at regeringstiltagene understøtter beskæftigelsen og husholdningernes disponible indkomster, er det forbundet med betydelige vanskeligheder at skønne over omfanget. Usikkerheder vedrørende effekter på disponible indkomster skal særligt ses i lyset af, at kompensationsgraden i dagpenge- og kontanthjælpssystemet afhænger af den forudgående lønindkomst. Samtidig kan aftaler om løn nedgang i den aktuelle situation påvirke indkomsten for personer, der fastholdes i beskæftigelse. Skatteforhold, herunder progressionen i skattesystemet, komplicerer vurderingen yderligere. Endelig vil der være afledte effekter af den efterspørgsel, der genereres som følge af ordningerne.

På baggrund af beregninger på den makroøkonomiske model ADAM (se boks 2 for en uddybning af forudsætningerne bag beregningen) skønnes under betydelig usikkerhed, at til

¹ Det er uklart, i hvilket omfang aftaler om løn nedgang har været anvendt under krisen. Lønkomensationsordningen indeholder formelt set mulighed for, at der aftales løn nedgang inden overgang til ordningen.

Makroøkonomisk vurdering af kompensationsordningerne

Boks 2

Med udgangspunkt i et ADAM-forløb tilpasset Danmarks Nationalbanks "Udsigter for dansk økonomi – juni 2020" skønnes over effekterne fra den midlertidige kompensationsordning for virksomheders faste omkostninger, midlertidig kompensationsordning til selvstændige, midlertidig lønkompensationsordning samt ophævelse af det kommunale anlægsloft. Beregningerne vedrører ikke de indgåede aftaler om forlængelser af ordningerne mv.

I beregningerne forudsættes, at de 37.500 helårspersoner, som skønnes at være omfattet af lønkompensationsordningen i 2020, alle ville være blevet ledige i ordningens fravær. Det vil sige, at der ses bort fra støttespild.

Vedrørende kompensationsordninger for virksomheders faste omkostninger og kompensation til selvstændige forudsættes, at støtten fordeles mellem husholdnings- og selskabssektoren på baggrund af ADAM's fordeling af selvstændige (personligt ejede virksomheder) og lønmodtagere.

Det forudsættes, at ca. 1/5 af tilskuddet i begge ordninger går til at opretholde lønomkostninger og dermed beskæftigelse. Beskæftigelsesvirkningen forudsættes som under lønkompensationsordningen at have karakter af ikke-produktiv fastholdelse af arbejdskraft. Den resterende del anvendes til afholdelse af andre omkostninger og undgåelse af gældsopbygning, hvilket ligeledes indebærer, at den direkte aktivitetsvirkning er begrænset.

Aktivitetsvirkningen af ordningerne bestemmes med udgangspunkt i, at privatforbrugskvoten og de private investeringskvoter fastholdes på samme niveau som i det tilpassede ADAM-forløb.

Skønnet over effekten på beskæftigelse og disponibel indkomst afhænger yderligere af forudsætningerne vedrørende de gennemsnitlige kompensationsgrader. I beregningen er udgangspunktet ADAM's lønniveauer, som har karakter af gennemsnitslønninger, og ADAM's fordeling af lønmodtagere, der mister jobbet, på ledige på dagpenge, kontanthjælp og andre ydelser. Isoleret set vil det trække i retning af en lavere virkning på husholdningernes disponible indkomst, hvis lønniveauerne hos personer i ordningen er lavere end gennemsnittet. Modsat vil det trække i retning af en højere virkning, hvis de berørte i højere grad end i ADAM overgår til kontanthjælpsydelse. Individuelle aftaler om lønnedgang vil ligeledes reducere ordningernes effekt på husholdningerne disponible indkomst.

skudsordningerne bidrager til at styrke den private beskæftigelse med ca. 95.000 personer² i 2020 og de disponible indkomster med knap 15 mia. kr. jf. tabel 1.

Lønkompensationsordningen skønnes at bidrage til en styrkelse af beskæftigelsen med ca. 39.000 personer og øger lønsummen med godt

13 mia. kr., se tabel 1. Den samlede effekt på husholdningernes disponible indkomst er knap 4 mia. kr. Det skal ses i lyset af, at ordningen samtidig reducerer antallet af personer på overførselsindkomst og øger husholdningernes skattebetalinger.

De offentlige nettoudgifter til ordningen er dermed også markant mindre end udgiftsskønnet på 10,2 mia. kr. Det skyldes hovedsageligt, at arbejdsgiverens lønudgift kun kompenseres

² Beskæftigelses skønnet er i overensstemmelse med Finansministeriets skøn over beskæftigelsesvirkningen af tiltagene, hvor lidt flere ordninger medtages i vurderingen. Økonomisk Redegørelse – maj 2020, boks 1.2.

delvist, hvilket bringer den offentlige udgift pr. lønmodtager tættere på dagpengesatsen³. Beregningen indebærer et fald i offentlige udgifter til indkomstoverførsler på 7,8 mia. kr. og øger skatteindtægterne med 2,0 mia. kr., se tabel 1. Resultatet er inklusive afledte virkninger på aktiviteten.

Virksomhedskompensationsordningerne vurderes at styrke husholdningernes disponible indkomster med samlet 11 mia. kr. Effekten skyldes øgede restindkomster i husholdningerne og øget lønsum.

Restindkomsterne øges med ca. 7,5 mia. kr. Det skyldes hovedsageligt, at en del tilskud udbetales direkte til enkeltmandsvirksomheder og øger dermed husholdningssektorens disponible indkomst. Hertil kommer en mindre del fra afledte effekter på aktiviteten. Lønsummen øges i beregningen⁴ med knap 22 mia. kr., og 56.000 personer fastholdes i beskæftigelse. Som det er tilfældet med lønkompensationsordningen, bidrager også virksomhedskompensationsordningerne til at reducere antallet af overførselsmodtagere og øge husholdningernes skattebetalinger. Skønnet er følsomt over for ændrede beregningsforudsætninger.

³ I den konkrete beregning er forudsat, at kompensationsgraden for arbejdsgiveren er ca. 75 pct. Højere kompensationsgrad trækker i retning af højere offentlig nettoudgift. Yderligere er det forudsat, at lønninger og kompensationsgrader i overførselssystemet svarer til gennemsnitslønmodtageren i ADAM's tjenesteydende erhverv. Se boks 2. Det trækker i retning af lavere offentlige nettoudgifter, hvis det gennemsnitlige lønniveau for personer i ordningen er lavere og kompensationsgraden ved ledighed dermed højere. Støttespild i form af udbetalt kompensation til personer, der ikke ville have mistet jobbet uden ordningen, trækker i retning af højere offentlige udgifter.

⁴ Det er konkret forudsat, at godt 20 pct. af tilskuddet indebærer fastholdes af beskæftigede og øget lønsum, mens den resterende del anvendes til at afholde andre udgifter.

UDGIVELSER

NYT

Nyt giver et hurtigt og tilgængeligt indblik i en Analyse, et Economic Memo, et Working Paper eller en Rapport fra Nationalbanken. Nyt udkommer løbende.

ANALYSE

Nationalbankens Analyseserie har fokus på økonomiske og finansielle forhold. Nogle af analyserne udkommer med fast frekvens, fx *Udsigter for dansk økonomi* og *Finansiel stabilitet*, der begge udkommer halvårligt. Andre analyser udkommer løbende.

RAPPORT

Nationalbankens Rapportserie er tilbagevendende rapporter og beretninger om Nationalbankens virke. Det er fx *Årsrapport* og *Statens låntagning og gæld*.

ECONOMIC MEMO

Economic Memo er en mellemtning mellem en Analyse og et Working Paper og viser ofte forfatterens igangværende analysearbejde. Serien henvender sig primært til fagpersoner. Economic Memo udkommer løbende.

WORKING PAPER

Working Paper præsenterer forskningsarbejde udført af ansatte i Nationalbanken og samarbejdspartnere. Serien henvender sig primært til fagpersoner og folk med interesse for den akademiske tilgang. Working Paper udkommer løbende.

DANMARKS NATIONALBANK
HAVNEGADE 5
1093 KØBENHAVN K
WWW.NATIONALBANKEN.DK

Danmarks Nationalbanks Economic Memos er tilgængelige på www.nationalbanken.dk. På hjemmesiden er det muligt at tilmelde sig en gratis nyhedsservice, der leverer en notifikation pr. e-mail ved enhver udgivelse af et Economic Memo.

Det er tilladt at kopiere fra Nationalbankens Economic Memos, forudsat at kilden udtrykkeligt anføres. Det er ikke tilladt at ændre eller forvanske indholdet.

Henvendelser kan rettes direkte til forfatterne eller til Danmarks Nationalbank, Kommunikation, Kommunikation@nationalbanken.dk.

**DANMARKS
NATIONALBANK**